

Sử dụng kiến thức Áp chiến lược để dạy học chuyên đề “Lịch sử Việt Nam từ năm 1954 đến năm 1975” ở trường trung học phổ thông tỉnh Kon Tum

Trần Thị Phượng*, Hồ Thị Hoa **

* HVCH Khoa Lịch sử, Trường ĐH Sư phạm - Đại học Đà Nẵng

** Trường PTDT Nội trú THCS Nam Giang, tỉnh Quảng Nam.

Received: 09/12/2022; Accepted: 16/12/2022; Published: 19/12/2022

Abstract: For students to understand the plots and tricks of the US in “Special War”; knowing that the victory of the anti-ACL movement in Kon Tum had contributed to gradually defeating the American war of aggression; at the same time, in order to promote the initiative and positivity, students’ self-exploring skills of history; This article will introduce the use of some active teaching methods when teaching the anti-ACL movement (1961-1965).

Keywords: Teaching History, revolutionary movement in Kon Tum; Students are active, proactive, creative...

1. Đặt vấn đề.

Áp chiến lược (ACL) là một mô hình kiểu mẫu chống chiến tranh du kích do Mỹ thiết lập trong chiến tranh xâm lược Việt Nam. Trong giai đoạn từ năm 1961 đến năm 1965, ACL được nâng lên thành “quốc sách”, là “xương sống” của chiến lược “Chiến tranh đặc biệt” ở miền Nam Việt Nam. Trên địa bàn tỉnh Kon Tum, di tích ACL hiện nay hầu như không còn nữa, một vài nơi còn dấu tích nhưng không hoàn chỉnh.

Trong kháng chiến chống Mỹ từ 1961 đến 1965, Kon Tum là địa phương có phong trào đấu tranh chống phá áp chiến lược sôi nổi. Tuy nhiên hiện nay, những nhân chứng tham gia phá áp chiến lược ngày càng ít đi, những hiểu biết về ACL dần lùi vào quá khứ.

Để HS hiểu được âm mưu, thủ đoạn của Mỹ trong “Chiến tranh đặc biệt”; biết được thắng lợi của phong trào đấu tranh chống phá ACL ở Kon Tum đã góp phần từng bước đánh bại chiến tranh xâm lược của Mỹ; đồng thời, để phát huy tính chủ động, tích cực, KN tự tìm hiểu lịch sử của HS; bài báo này sẽ giới thiệu việc sử dụng một số PP dạy học tích cực khi dạy phong trào đấu tranh chống phá ACL (1961-1965).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề lý luận

Dạy học lịch sử (LS) là dạy học về những gì đã diễn ra trong quá khứ mà phần lớn dấu tích để lại không còn nhiều hoặc không còn nguyên vẹn. Hầu hết, những sự kiện LS được ghi chép lại qua các

nguồn sử liệu khác nhau. Vì vậy, để tái hiện bức tranh LS, GV cần sử dụng nhiều PP khác nhau, trong đó PP dạy học tích cực sẽ kích thích tính chủ động, tìm tòi của HS.

PP dạy học tích cực: GV không đưa ra kết luận cuối cùng mà sẽ đưa ra những gợi ý mang tính gợi mở vấn đề để cùng HS thảo luận, tìm ra kết quả cuối cùng.

2.2. Hệ thống kiến thức về ACL có thể khai thác, sử dụng trong dạy học chuyên đề “Việt Nam từ năm 1954 đến năm 1975” ở trường THPT tỉnh Kon Tum

2.2.1. Mô hình ACL:

Sau khi đã dồn dân vào một khu vực đã chọn, Mỹ và chính quyền Sài Gòn đã tiến hành bắt nhân dân xây dựng rào làng với ba vòng rào. Trong cùng là hàng rào cọc tre vót nhọn, giữa là chông, giao thông hào bao bọc (sâu 1m, rộng 2m), ngoài cùng là dây kẽm gai; quanh các vành đai là bờ thành có những tháp canh và đồn bốt. Bên trong ấp có nhà tù, sân bay trực thăng, kho vũ khí, kho tập trung lúa của dân, khu ở của dân... Mỗi ACL có từ một đến hai cổng ra vào tùy theo quy mô ấp; xung quanh ấp là một khoảng đất trống để lính canh dễ theo dõi việc di chuyển phía ngoài.

2.2.2. Mục đích xây dựng ACL của Mỹ và chính quyền Sài Gòn

Trong chiến tranh xâm lược VN, Mỹ coi ACL là một giải pháp chủ yếu nhằm mục đích “vãn hồi an ninh tại nông thôn và thực thi dân chủ tại xã ấp”, nhưng thực chất là thực hiện âm mưu tách rời quân

du kích của Mặt trận Dân tộc Giải phóng Miền Nam VN ra khỏi nhân dân ở nông thôn hòng hạn chế quân Giải phóng xây dựng cơ sở HD, ngăn chặn người dân tiếp tế cho du kích, đây là hành động “tát nước bắt cá” của Mỹ ngụy.

Trong áp chiến lược chúng kiểm soát rất gắt gao, cầm tù hợp, cầm ra ngoài hoặc chỉ cho dân ra ngoài một thời gian nhất định (vài ngày); không được mang theo bất cứ thứ gì. Ban ngày, người dân trong ấp được ra vào để làm ăn. Người la muốn vào ấp phải qua sự kiểm soát, khám người rất chặt chẽ. Dịch xây dựng bộ máy tay sai xen kẽ trong dân, gồm trưởng liên gia, trưởng ấp, do thám, gián điệp, hội đồng hương chính, dân vệ ... nhằm “kim kẹp” nhân dân.

Mỗi ấp có từ 20 đến 30 tên “*cán bộ bình định*”. Các “*cán bộ bình định*” tiến hành phân loại dân trong từng ấp để thực hiện khẩu hiệu “phát giác nội tuyến, tấn công toàn diện”. Lực lượng này đều nêu khẩu hiệu “cùng ăn, cùng ở, cùng làm” với dân, nhưng thực chất là để tổ chức do thám, gián điệp phối hợp chặt chẽ với bọn tề, bảo an, dân vệ nhằm khống chế, kim kẹp quần chúng.

2.2.3. Những hình thức đấu tranh chống phá ACL của nhân dân tỉnh Kon Tum

Khi địch dùng thủ đoạn càn quét, xúc, bắt, nhân dân đấu tranh bằng hình thức bỏ trốn vào rừng, bắt hợp tác với địch; hoặc tự tạo vũ khí chống thù, xây dựng làng chiến đấu; có nơi đồng bào cứ người có uy tín trong làng đứng ra đấu tranh trực diện không chịu dời làng vào các khu đồn.

Nhiều nơi, khi bị đưa vào trong các khu đồn, áp chiến lược, nhân dân đã bỏ trốn về làng cũ, xé thẻ ra vào ấp, không chịu nhận súng, kéo nhau lên trụ sở đưa yêu sách, đấu tranh dựa trên lý lẽ. Trong các dinh điền, vùng thị xã và quanh thị xã quần chúng đấu tranh đòi tự do đi lại mua bán, được đi thăm hỏi bà con ở xa...

Hình thức đấu tranh rất linh hoạt, có khi đi từ đấu tranh hợp pháp đến nửa hợp pháp hoặc bất hợp pháp. Có khi lại đấu tranh từ hình thức bất hợp pháp, nửa hợp pháp rồi dần chuyển qua đấu tranh hợp pháp.

2.3. Sử dụng hệ thống kiến thức về ACL để tổ chức dạy học tích cực ở chuyên đề: Việt Nam từ năm 1954 đến năm 1975 ở lớp 12 (THPT)

2.3.1. Mục tiêu:

- HS nắm được các khái niệm “Áp chiến lược”, “tát nước bắt cá”, “kim kẹp”, “bình định”,...

- HS biết được ACL là một trong những âm mưu, thủ đoạn, hành động xuyên suốt của Mỹ và chính quyền Sài Gòn trong cuộc chiến tranh xâm lược VN với mục tiêu cao nhất là đẩy mạnh việc chiếm

đất, giành dân, cách li nhân dân với quân giải phóng.

- Những hình thức đấu tranh chống phá ACL của nhân dân KonTum góp phần làm thất bại “Quốc sách” ACL của Mỹ - Ngụy.

- Có ý thức đấu tranh chống lại các luận điệu gọi ACL là nhằm “*văn hồi an ninh tại nông thôn và thực thi dân chủ tại xã ấp*”,...

2.3.2. Tiến trình tổ chức dạy học chuyên đề Việt Nam từ năm 1954 đến năm 1975 thông qua PP dạy học tích cực

a- PP trò chơi

Đây là PP dạy học tích cực mà GV sẽ tổ chức cho HS tìm hiểu về một mô hình ACL của Mỹ-chính quyền Sài Gòn thiết lập ở miền Nam VN, thông qua việc tiến hành các trò chơi phù hợp. Để thực hiện PP này một cách có hiệu quả, GV phổ biến về trò chơi gồm mục đích cần đạt, tên, nội dung, cách thức và thể lệ trò chơi. Sau đó các HS tiến hành chơi trong một khoảng thời gian đã quy định. GV sẽ tổ chức nhận xét, đánh giá và thảo luận để nêu ra mục tiêu, rút ra bài học sau khi kết thúc trò chơi.

Ví dụ, GV tổ chức trò chơi với tên gọi “*họa sĩ tương lai*” nhằm phá vỡ một mô hình ACL mà Mỹ và chính quyền Sài Gòn xây dựng từ 1961-1965. GV phổ biến về trò chơi: HD cá nhân; phương tiện thực hiện gồm giấy, bút chì, bút màu; thời gian thực hiện 5 phút; quy tắc trò chơi là nhanh, đẹp, đúng theo hình ảnh và thông tin cung cấp. Sau khi HS đã chuẩn bị sẵn sàng, GV công cấp thông tin mô tả về ACL và giám sát các HS thực hiện vẽ phát họa, sau 5 phút sẽ trưng bày sản phẩm cá nhân. Bước cuối cùng GV tổ chức HS nhận xét, đánh giá, rút ra bài học sau khi kết thúc trò chơi.

b- PP dạy học nhóm

Đây là PP dạy học tích cực được đánh giá cao hiện nay. Với PP này, các GV có thể giúp HS phát huy tích cực khả năng hợp tác, làm việc nhóm, giao tiếp của bản thân, phát triển phẩm chất trách nhiệm trong học tập. Việc tiến hành PP dạy học nhóm cần được tiến hành theo các bước: 1- Làm việc chung cả lớp; 2- Làm việc theo nhóm; 3- Thảo luận, tổng kết trước toàn lớp.

Ví dụ, để giải thích các khái niệm trong nội dung âm mưu, thủ đoạn lập ACL của Mỹ - Ngụy, cần thực hiện các bước:

Bước 1: GV xác định nhiệm vụ chung: Bằng các nguồn sử liệu khác nhau, hãy giải thích các khái niệm “Áp chiến lược”, “tát nước bắt cá”, “kim kẹp”, “bình định”.

Phân chia các nhóm: Tùy vào số lượng mà GV chia 4 nhóm (mỗi nhóm từ 5-7 HS). Kỹ thuật chia

nhóm ngẫu nhiên theo vị trí ngồi gần nhau. Quy định thời gian làm việc nhóm là 5 phút. GV giao nhiệm vụ cho mỗi nhóm tìm hiểu thông tin, tư liệu để giải thích một khái niệm “Áp chiến lược” hoặc “tát nước bắt cá” hoặc “kim kẹp” hoặc “bình định”.

Bước 2: Các cử nhóm trưởng, lập kế hoạch, giao nhiệm vụ cho cá nhân, thực hiện thảo luận, hoàn thành việc giải thích một khái niệm trong phần nhiệm vụ chung.

- **Bước 3:** HS cử đại diện báo cáo kết quả làm việc. GV, tổ chức chất vấn, bổ sung ý kiến và đánh giá kết quả làm việc nhóm

PP dạy học giải quyết vấn đề

Dạy học theo PP giải quyết vấn đề chính là việc giải quyết các tình huống, giả thuyết đặt ra trong bài học. Quy trình thực hiện các PP giải quyết vấn đề được chia thành các bước: 1- Thâm nhập và phát hiện vấn đề, yêu cầu của bước này là phát hiện vấn đề từ các tình huống gợi vấn đề được đặt ra. 2- Tìm cách giải quyết vấn đề bao gồm phân tích vấn đề; đề xuất và thực hiện hướng giải quyết, hình thành các giải pháp, chọn lựa giải pháp đúng và kiểm tra, đối chứng sự đúng đắn của giải pháp. 3- Trình bày và chứng minh tính thuyết phục của giải pháp. 4- Nghiên cứu sâu thêm giải pháp.

Đối với mục tiêu của bài học này, GV có thể đưa ra tình huống có sự mâu thuẫn giữa những quan điểm của các cá nhân về ACL như sau:

Khi nói về ACL có hai ý kiến trái chiều nhau:

ACL là một giải pháp nhằm mục đích “văn hồi an ninh tại nông thôn và thực thi dân chủ tại xã ấp, cải tiến dân sinh”

ACL là bộ máy kim kẹp nhân dân vùng nông thôn của Mỹ-Ngụy, nhằm tách dân ra khỏi cách mạng, thực hiện âm mưu “bình định” đàn áp phong trào đấu tranh của nhân dân ta.

Em đồng ý với ý kiến nào trên đây? Giải thích tại sao?

HS xác định quan điểm của mình đối với yêu cầu câu hỏi, tìm kiếm các dữ liệu, thông tin liên quan đến vấn đề câu hỏi đặt ra. Sau đó HS chọn lọc, liệt kê các kiến thức tìm hiểu từ nguồn tư liệu chứng minh cho quan điểm của mình.

GV tổ chức phân biện, phân tích và đánh giá hiệu quả của từng nội dung đưa ra, chú ý tính phù hợp, sát với yêu cầu đặt ra và nhận xét, rút kinh nghiệm khi giải quyết vấn đề khác tương tự.

d-Hình thức dạy học dự án

Là một hình thức dạy học, trong đó HS thực hiện một nhiệm vụ học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa

lý thuyết và thực hành, tạo ra các sản phẩm có thể giới thiệu, dưới sự hướng dẫn và giúp đỡ của GV. Trong dạy học, GV có thể xây dựng các dự án học tập về phong trào chống phá ACL của nhân dân Kon Tum (1961-1965) để tổ chức các HĐ học tập, trải nghiệm.

Ví dụ, khi dạy học về hình thức đấu tranh chống phá ACL tiêu biểu của nhân dân Kon Tum. Phong trào đấu tranh đó đã góp phần làm thất bại các loại hình chiến lược chiến tranh của Mỹ như thế nào? GV tổ chức học sinh thực hiện dự án sinh hoạt CLB sử học với chủ đề “*Phong trào chống phá ACL-kết nối quá khứ với hiện tại*”.

Để HS có thời gian chuẩn bị, GV triển khai dự án trước 2 tuần. Trong đó, GV họp lớp giới thiệu về chủ đề và yêu cầu của buổi sinh hoạt câu lạc bộ, hướng dẫn HS lập kế hoạch làm việc. Phân công nhiệm vụ cho các nhóm: Nhóm 1: Xây dựng kịch bản chương trình, giới thiệu về buổi sinh hoạt. Nhóm 2: Sưu tầm các hình ảnh, mô hình ACL và các cuộc đấu tranh chống ACL ở Kon Tum. Nhóm 3: Gặp và phỏng vấn và ghi hình một số cán bộ lão thành cách mạng, quần chúng nhân dân trong tỉnh từng tham gia phong trào đấu tranh chống phá ACL. Nhóm 4: Sưu tầm tư liệu về những đóng góp của phong trào đấu tranh phá ACL đã góp phần làm thất bại “quốc sách” ACL của Mỹ - chính quyền Sài Gòn.

3.Kết luận

Để nâng cao chất lượng DH môn Lịch sử, đổi mới PP dạy học đáp ứng chương trình GDPT mới 2018, GV cần đa dạng hóa các hình thức tổ chức DH. Sử dụng kiến thức lịch sử tổ chức DH tích cực cho HS trong dạy học môn LS ở trường THPT hiện nay rất được chú trọng; không chỉ cung cấp kiến thức hiểu biết mà còn dựng lại bức tranh toàn cảnh trong quá khứ, giúp HS có những hoạt động trải nghiệm thực tế kết nối quá khứ với hiện tại và tương lai. Để đạt được kết quả trên, mỗi GV cần đổi mới tư duy, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS...

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Kon Tum (2006), *Lịch sử Đảng bộ tỉnh Kon Tum, Tập I (1930-1975)*, NXB Đà Nẵng.

2. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể (Ban hành kèm theo Thông tư số 13/2022/TT-BGDĐT ngày 3/8/2022)*. Hà Nội

3. Bộ GD-ĐT (2022), *Lịch sử lớp 12*, NXB GD Việt Nam. Hà Nội